

Sygn. akt I USK 295/21

POSTANOWIENIE

Dnia 2 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania E.B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o zasiłek macierzyński,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 2 grudnia 2021 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w R.
z dnia 6 listopada 2020 r., sygn. akt IV Ua [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w R. wyrokiem z 6 listopada 2020 r. oddalił apelację pozwanego organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. od wyroku Sądu Rejonowego w R. z 10 czerwca 2020 r., który zmienił decyzję pozwanego z 7 stycznia 2020 r. i przyznał E.B. prawo do zasiłku macierzyńskiego od 29 sierpnia 2019 r. do 26 sierpnia 2020 r. W sprawie małoletnia W.D. (ur. [...] 2017 r.), córka M.D. i P.B. została odebrana rodzicom i gotowość przyjęcia jej jako rodzina zastępcza zgłosiła ubezpieczona E.B.. Ubezpieczona podlega ubezpieczeniu pracowniczemu.

Na pierwszym posiedzeniu 28 sierpnia 2019 r. Sąd Rejonowy w J. III Wydział Rodzinny i Nieletnich wydał postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia poprzez powierzenie ubezpieczonej (jako tymczasowej rodzinie zastępczej) pieczy nad

małoletnią W.D., do czasu prawomocnego zakończenia postępowania sprawie. Ośrodek Pomocy Społecznej w J. przekazał ubezpieczonej pod opiekę małoletnią W.. Postępowanie w sprawie o sygn. III Nsm (...) do dnia wyrokowania nie było kontynuowane przez Sąd Rejonowy w J. - najpierw z powodu przejścia w stan spoczynku sędzi referent sprawy, a później termin wyznaczonej rozprawy został odwołany z powodu epidemii koronawirusa i nie został wyznaczony nowy termin. Sąd Rejonowy stwierdził, że ubezpieczona spełnia przesłanki do otrzymania zasiłku macierzyńskiego.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu oddalenia apelacji pozwanego wskazał, że postępowanie w sprawie III Nsm (...) nie zostało zakończone a postanowienie zabezpieczające 28 sierpnia 2019 r. nie uległo zmianie. Stwierdził, że wyrok Sądu Rejonowego jest słuszny i odpowiada prawu. Okoliczności faktyczne sprawy są niesporne. Odwołująca się E.B. od 28 sierpnia 2019 r. wychowuje małoletnią W.D.. Pracodawca związku z przejęciem opieki nad małoletnią W. udzielił jej urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego na warunkach urlopu macierzyńskiego. Podstawą prawną do wypłaty zasiłku macierzyńskiego jest art. 29 ust. 1 pkt. 3 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Organ rentowy dokonał błędnej interpretacji przepisu § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2015 r. w sprawie zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa lub ich wysokości oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków. „Przyjęcie na wychowanie” o którym mowa w art. 29 ustawy zasiłkowej jest swoistym pojęciem prawa ubezpieczeń społecznych i prawa pracy, którego sformułowanie musi być interpretowane w sposób obowiązujący w tym systemie, bez odwoływania się do prawa rodzinnego czyli bez nadawania temu określeniu innej treści normatywnej niż nadają przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych. Zatem, przyjęcie „dziecka na wychowanie” rozumiane jest jako faktyczne sprawowanie opieki nad dzieckiem niezależnie od formalnego statusu jego opiekuna. Tak też należy wyklądać wymagania formalne zawarte w § 12 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia z 8 grudnia 2015 r., które jako rozporządzenie wykonawcze nie może ograniczać prawa wynikającego z art. 29 ustawy zasiłkowej.

Z niespornych okoliczności faktycznych sprawy wynika, że E.B. od 28 września 2019 r. przejęła na wychowanie jako tymczasowa rodzina zastępcza małoletnią W.D. na podstawie prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w J. z 28 sierpnia 2019 r., sygn. akt III Nsm (...), które jak wynika z jego treści zostało wydane po przeprowadzeniu rozprawy. Orzeczenie to się uprawomocniło dnia 5 września 2019 r. Zatem w chwili wydawania zaskarżonej decyzji organ rentowy był w posiadaniu prawomocnego orzeczenia sądu opiekuńczego o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej E.B., o którym mowa w przepisie § 12 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia z 8 grudnia 2015 r. Z treści tego uregulowania nie wynika jakie to ma być orzeczenie, tj. czy tymczasowe czy też końcowe, nie wskazano też w jaki sposób ma być ono wydane. Z uzasadnienia apelacji można wywnioskować, że organ rentowy za prawomocne orzeczenie sądu opiekuńczego o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej uważa tylko orzeczenie ostateczne. Taka zwężająca interpretacja cytowanych uregulowań rozporządzenia jest przy uwzględnieniu treści art. 29 ustawy zasiłkowej nieuprawniona. Powierzenie E.B. jako tymczasowej rodzinie zastępczej pieczy nad małoletnią W.D. postanowieniem z 28 sierpnia 2019 r. do czasu prawomocnego zakończenia postępowania w sprawie, należało traktować jako umieszczenie małoletniej w rodzinie zastępczej E.B. od 28 sierpnia 2019 r. na czas do zakończenia postępowania w sprawie z wniosku E.B. o umieszczenie małoletniej W.D. w rodzinie zastępczej. Na dzień wydania zaskarżonej decyzji, wydania wyroku przez Sąd pierwszej instancji oraz wyrokowania przez Sąd Okręgowy, postępowanie to z przyczyn niezależnych od odwołującej nie zakończyło się. E.B. na podstawie prawomocnego orzeczenia przyjęła i wychowywała faktycznie jako rodzina zastępcza małoletnią. Spełniła warunki z art. 29 ustawy z 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia w razie choroby i macierzyństwa do przyznania jej prawa do zasiłku macierzyńskiego.

Pozwany we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Istotne zagadnienie prawne sprowadza się do pytania „Czy rozstrzygnięcia sądów rodzinnych o treści: powierzenie pod pieczę na czas postępowania, udzielenie zabezpieczenia poprzez powierzenie dziecka tymczasowej rodzinie zastępczej, powierzenie dziecka na

zasadach rodziny zastępczej należy rozumieć jako przyjęcie dziecka na wychowanie jako rodzina zastępcza, uprawniające do zasiłku macierzyńskiego i innych świadczeń związanych z rodzicielstwem. Czy też jedynie ostateczne rozstrzygnięcie sądu o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej, po uprawomocnieniu, stanowić może podstawę do wypłaty świadczeń związanych z rodzicielstwem”(?).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Skarżący odwołuje się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Jednak problem ujęty we wniosku nie składa się na istotne zagadnienie prawne, gdyż nie ma takiej rangi. Nie wykracza poza zwykłą wykładnię i stosowanie prawa. Zwykła wykładnia prawa nie stanowi podstawy przedsądu (*a contrario* art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.). Znaczenie ma dopiero kwalifikowana potrzeba wykładni wynikająca z poważnych wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie. Brak jest tego we wniosku.

Można przyjąć, że problemu by nie było, gdyby sąd rodzinny zakończył sprawę i wydał ostateczne orzeczenie.

Rzecz jednak w tym, iż Sąd w zaskarżonym wyroku ustalił okoliczności, które obiektywnie odwlekały zakończenie sprawy przed sądem rodzinnym.

Poza sporem jest, że zostało wydane postanowienie zabezpieczające, które reguluje sytuację prawną. Nie jest sporne również to, że ubezpieczona przyjęła dziecko pod pieczę i na wychowanie, uzyskała urlop macierzyński w zakładzie pracy. W takiej sytuacji Sąd mógł dokonać określonej wykładni prawa i przyznać prawo do zasiłku macierzyńskiego. W przeciwnym razie uprawniona byłaby pozbawiona należnego jej świadczenia, tylko dlatego, że odwlekało się zakończenie sprawy przed sądem rodzinnym.

Trafnie zwrócił uwagę Sąd Okręgowy, że stan prawny wynika z postanowienia zabezpieczającego. Natomiast pozwany przyjmuje, że nie ma ono znaczenia, dopóki ostatecznie sąd rodzinny nie rozstrzygnie sprawy. Nie jest to

prawidłowe. Przepisy wymagają wykładni ścisłej, ale też logicznej. Znaczenie ma bowiem sytuacja faktyczna i przyznanie ubezpieczonej właściwego świadczenia na bieżąco.

Należy zwrócić też uwagę, iż skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie odwołuje się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Nie twierdzi, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Na etapie przedsądu nie zarzuca więc, że w tej indywidualanej sprawie ubezpieczonej nie należy się zasiłek. Zgłoszona podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. ma na uwadze problem uniwersalny a nie konkretny w danej sprawie. Sąd powszechny dokonał określonej wykładni prawa i zakończył sprawę prawomocnym wyrokiem. Źródłem prawa w indywidualanej sprawie jest zatem ten wyrok. Wykładnia prawa przyjęta przez Sąd powszechny ma swoje uzasadnienie faktyczne i prawne. Nie jest podważana we wniosku o przyjęcie skargi, bo pozwany nie odwołuje się do podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Natomiast zgłoszona we wniosku podstawa przedsądu nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego, gdyż nie wykracza poza zwykłą wykładnię prawa. Skarżący trzyma się stricte określonego modelu, opartego na założeniu, że bez ostatecznego orzeczenia sądu rodzinnego przyznanie zasiłku macierzyńskiego nie jest możliwe. W tej sprawie Sąd jednak, ze względu na ustaloną sytuację uznał, że decyduje postanowienie zabezpieczające sądu rodzinnego. Nie miał podstaw prawnych aby nie honorować tego postanowienia i uzależniać rozstrzygnięcie sprawy od oczekiwania na zakończenie sprawy przez sąd rodzinny.

Innymi słowy zgłoszona podstawa przedsądu nie spełnia się jako istotne zagadnienie prawne, gdyż zgłoszony problem dotyczy w istocie zwykłej wykładni i stosowania prawa w konkretnej sprawie.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).